

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Декан факультету
Ст Людмила СТАНІСЛАВОВА
 «30» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологічні основи соціальної роботи з різними групами клієнтів»

Галузь знань – 23 Соціальна робота
 Спеціальність – 231 Соціальна робота
 Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
 Освітньо-професійна програма – Соціальна робота. Соціальна педагогіка та коучинг
 Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС
 Шифр дисципліни – ОПП.01
 Мова навчання – українська
 Статус дисципліни – обов'язкова (дисципліна професійної підготовки)
 Факультет – гуманітарно-педагогічний
 Кафедра – соціальної роботи і соціальної педагогіки

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Залік	Іспит	
			Європейські кредити	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	СРС, у т.ч. ІРС					
					Всього	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття							
Денна	2	3	5,0	150	68	34		34							
Заочна	2	3	5,0	150	16	8		8		82					+
										134					+

Робоча програма складена на основі Освітньо-професійної програми Соціальна робота. Соціальна педагогіка та коучинг та Стандарту вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота

Робочу програму склав *Бр* д.пед.н., проф. Юрій БРИНДІКОВ

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки

Протокол від 29 серпня 2024 р. №1 Зав. кафедри *Бр* Юрій БРИНДІКОВ

Робочу програму розглянуто та схвалено вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова вченої ради ГПФ *Ст* Людмила СТАНІСЛАВОВА

Хмельницький 2024

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Психологічні основи соціальної роботи з різними групами клієнтів» є складовою циклу професійної підготовки студентів, спеціальності 231 «Соціальна робота».

Пререквізити: загальна та соціальна психологія, людина в сучасному соціумі, соціальна антропологія.

Кореквізити: персонологія, технології соціально-педагогічної діяльності та педагогічний коучинг.

Відповідно до Стандарту вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота та освітньої програми Соціальна робота та коучинг дисципліна має забезпечити:

компетентності: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети; визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного); знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення; здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів; здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення; здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад; здатність використовувати знання з технологій соціальної роботи та соціальної педагогіки у професійній діяльності; здатність орієнтуватися в соціальних ситуаціях, правильно визначати особистісні особливості й емоційний стан інших людей, обирати адекватні способи консультативної, психокорекційної, психотерапевтичної та реабілітаційної допомоги й реалізувати їх у процесі взаємодії.

програмні результати навчання: здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами; ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід; аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах; використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин; встановлювати і підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів; виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин; застосовувати в практичній соціальній роботі, соціально-педагогічній діяльності базові принципи та технології соціальної роботи і соціальної педагогіки та інноваційні реабілітаційні, консультативні, психокорекційні та психотерапевтичні практики і підходи.

Мета дисципліни – Формування у майбутнього фахівця теоретико-практичної бази психологічних основ розвитку та формування особистості, формування фахівця здатного вирішувати професійні завдання в умовах соціальної роботи з різними категоріями клієнтів.

Предмет дисципліни – соціальна робота як можливість виявлення та попередження негативних соціальних формувань / процесів, допомога людині, соціальній групі людей, що потрапили у СЖО, професійна діяльність фахівців соціально реабілітаційної сфери щодо різних груп клієнтів з метою подолання складних життєвих обставин.

Завдання дисципліни – Формування загальних та спеціальних компетентностей щодо вміння вчитися та оволодівати сучасними знаннями; застосування знань у практичних ситуаціях; уміння бути критичним і самокритичним; вміння реалізовувати практичні соціальні

завдання у практичній діяльності враховуючи психологічні основи соціальної роботи з різними групами клієнтів

Результати навчання: студент володітиме педагогічною термінологією та основними поняттями з психології, соціальної роботи, вікової психології, психології соціальної роботи та їх трактуванням; визначатиме раціональні підходи здійснення соціальної роботи з різними групами клієнтів на основі діагностики рівня психологічного розвитку особистості відповідно до віку особистості та актуальної ситуації розвитку; аналізуватиме та враховуватиме у плануванні професійної діяльності кризові періоди та стани клієнта; орієнтуватиметься у стадіях розвитку сім'ї, адже кризові періоди часто провокують виникнення стресових та неблагополучних ситуацій для дорослих членів сім'ї та дітей; знатиме психологічні основи, особливості та потреби людей зрілого віку та людей похилого віку.

3. СТРУКТУРА І ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	практичні заняття	СРС	Лекції	практичні заняття	СРС
	Третій семестр			Третій семестр		
Тема 1. Роль та значення психологічних знань у соціальній роботі.	2	2	4	2	2	8
Тема 2. Значення психологічних теорій у реалізації професійної діяльності соціального педагога.	2	2	4	2	2	8
Тема 3. Психічний розвиток дитини як проблема соціалізації: теорії соціального навчання.	2	2	4			8
Тема 4. Психологічні основи соціальної роботи з сім'ями які знаходяться в очікуванні дитини.	2	2	4			8
Тема 5. Психічний та особистісний розвиток особистості від народження до вступу у школу.	2	2	4			8
Тема 6. Кризи раннього дитинства-особливості соціальної роботи.	2	2	4			8
Тема 7. Психологія молодшого школяра, соціальна ситуація розвитку.	2	2	4			8
Тема 8. Педагогічно занедбані підлітки: психологічні підходи у соціальній роботі.	2	2	4	2	2	8
Тема 9. Просвітницька діяльність з питань статевого дозрівання та гендерних особливостей.	2	2	4			8
Тема 10. Особливості – психологічної дезадаптації дітей і молоді	2	2	4			8
Тема 11. Психологічна готовність дорослої людини до старості	2	2	4			8

Тема 12. Врахування основ психолого-педагогічних моделей батьківсько-дитячих стосунків у соціальній роботі	2	2	4			7
Тема 13. Розлучення як соціально-психологічний феномен	2	2	4			7
Тема 14. Значення сім'ї та соціальної активності для людини похилого віку.	2	2	11			8
Тема 15. Екстремальна та надзвичайна ситуація: визначення понять.	2	2	11	2	2	8
Тема 16. Класифікація станів особистості в екстремальних та надзвичайних станах	2	2	11			8
Тема 17. Професійно-психологічний відбір кадрів для соціальної роботи в екстремальних ситуаціях	2	2	4			8
Разом за семестр:	34	34	82	8	8	134

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1.Зміст лекційного курсу

№ п/п	Перелік тем лекцій, їх анотації	К-ть годин
1.	Роль та значення психологічних знань у соціальній роботі Сутність і значення психології в соціальній практиці. Характеристика і специфіка застосування психологічних методів у соціальній роботі. <i>Лит.:</i> [3, с. 215–232; 4, с. 121–124; 9, с. 90–94; 10, с. 199–206].	2
2.	Значення психологічних теорій в реалізації професійної діяльності соціального педагога Психологічні теорії та підходи щодо особистості. Психологічні аспекти підготовки фахівців соціальної сфери (соціальних педагогів). <i>Лит.:</i> [1, 103–115; 3, 220–232; 10, с. 200–205; 11, с. 110].	2
3.	Психічний розвиток дитини як проблема соціалізації: теорії соціального навчання Психічний розвиток в онтогенезі. Поняття «розвиток» і «формування». Особливості психічного розвитку. Кількісні та якісні зміни людської психіки. Рушійні сили розвитку психіки. Природне і соціальне у психічному розвитку. Соціокультурний (екологічний) підхід. Соціалізація як центральна проблема концепцій соціального навчання. <i>Лит.:</i> [2, с. 65–75; 5, с. 30–34; 7, с. 152–157; 10, с. 200].	2
4.	Психологічні основи соціальної роботи з сім'ями які знаходяться в очікуванні дитини Періодизація розвитку сім'ї. Період очікування дитини як особливий етап життєвого циклу сім'ї. <i>Лит.:</i> [3, с. 202–206; 6, с. 30–34; 11, с. 115, 120].	2

5.	<p>Психічний розвиток дитини до вступу в школу</p> <p>Значення перших шести років життя дитини для подальшого розвитку особистості. Загальна характеристика перших шести років життя дитини. Розвиток пізнавальної сфери дитини до вступу в школу. Розвиток мовлення. Особливості спілкування дитини перших шести років життя з ровесниками та старшими. Особливості розвитку моторики та діяльності дитини до вступу в школу. Становлення особистості дитини перших років життя.</p> <p><i>Літ.:</i> [4, с. 121–124; 5, 32–32; 9, с. 90–94; 11, с. 120–124].</p>	2
6.	<p>Криза раннього дитинства – особливості соціальної роботи</p> <p>Поняття кризи, її етапи в житті людини. Характеристики кризи.</p> <p><i>Літ.:</i> [2, с. 65–75; 5, с. 32; 7, с. 150–157; 8, с. 381–386; 11, с. 112–124].</p>	2
7.	<p>Психологія молодшого школяра, соціальна ситуація розвитку</p> <p>Психологічна готовність до навчання у школі. Соціальна ситуація розвитку молодшого школяра.</p> <p><i>Літ.:</i> [5, с. 30–34; 9, с. 90–94; 10, с. 199–206; 11, с. 112–124].</p>	2
8.	<p>Педагогічно занедбані підлітки: психологічні підходи у соціальній роботі</p> <p>Поняття «важка дитина». Класифікація «важких». Причини появи важких дітей і підлітків. Особливості педагогічної запущеності школярів. Специфіка роботи вчителя з різними категоріями важких підлітків. Педагогічна запущеність. Організація роботи вчителя з педагогічно запущеними дітьми.</p> <p><i>Літ.:</i> [2, с. 65–75; 9, с. 92, 94; 10, с. 199–206; 11, с. 120–124].</p>	2
9.	<p>Просвітницька діяльність з питань статевого дозрівання та гендерних особливостей</p> <p>Особливості статевого розвитку для різних віків. Специфіка статевого виховання на різних вікових етапах. Особливості статевого виховання та просвіти. Мета і завдання гендерного виховання.</p> <p><i>Літ.</i> [3, с. 220–232; 8, с. 381–386; 9, с. 90–94; 10, с. 199–206].</p>	2
10.	<p>Особливості соціально-психологічної дезадаптації дітей та молоді</p> <p>Соціально-психологічна дезадаптація. Фактори соціально-психологічної дезадаптації. Механізми розвитку адаптаційних порушень.</p> <p><i>Літ.:</i> [5, с. 32–34; 9, с. 90–94; 10, с. 199–206; 11, 115, 120–124].</p>	2
11	<p>Психологічна готовність дорослої людини до старості</p> <p>Старіння один з етапів соціалізації особистості. Соціально-психологічні аспекти старіння.</p> <p><i>Літ.:</i> [2, с. 65–75; 7, с. 150–157; 11, с. 112–124].</p>	2
12	<p>Врахування основ психолого-педагогічних моделей батьківсько-дитячих стосунків у соціальній роботі</p> <p>Сім'я як основа соціалізації особистості. Методи і прийоми виховного впливу. Моделі батьківсько-дитячих відносин. Сім'я як основа соціалізації особистості.</p> <p><i>Літ.:</i> [4, с. 121–124; 5, с. 30–34; 9, с. 92–94; 10, с. 201–204].</p>	2
13	<p>Розлучення як соціально-психологічний феномен</p> <p>Шлюб та сім'я – соціальні інститути. Тенденції розвитку сімейно-шлюбних відносин.</p> <p><i>Літ.:</i> [1, с. 103–115; 4, с. 122–124; 5, с. 32; 10, с. 204–206].</p>	2

14	Значення сім'ї та соціальної активності для людини похилого віку Соціально-психологічні аспекти старіння. Західноєвропейський досвід суспільної інтеграції літніх людей. Літ.: [2, с. 72–75; 3, с. 228–232; 10, с. 199–206; 11, с. 120–124].	2
15	Екстремальна та надзвичайна ситуація: визначення понять Диференціація понять «екстремальна ситуація» та «надзвичайна ситуація». Психологічні особливості людини як передумова готовності до екстремальних ситуацій. Літ.: [1, с. 110–115; 4, с. 121–124; 10, с. 204–206].	2
16	Класифікація станів особистості в екстремальних та надзвичайних станах Причини виникнення та класифікація надзвичайних станів. Джерела небезпечних станів у військовий час. Літ.: [3, с. 226–230; 4, с. 121–124; 10, с. 199–206].	2
17	Професійно-психологічний відбір кадрів для соціальної роботи в екстремальних ситуаціях Психологічне забезпечення. Рівні психологічного забезпечення професійної діяльності. Психологічний супровід екстремальної діяльності: поняття, етапи, форми. Літ.: [1, с. 103–115; 9, с. 90–94; 11, с. 118–124].	2
РАЗОМ ЗА СЕМЕСТР:		34

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Перелік тем лекцій, їх анотації	К-ть годин
1.	Роль та значення психологічних знань у соціальній роботі Сутність і значення психології в соціальній практиці. Характеристика і специфіка застосування психологічних методів у соціальній роботі. Літ.: [3, с. 215–232; 4, с. 121–124; 9, с. 90–94; 10, с. 199–206].	2
2.	Значення психологічних теорій в реалізації професійної діяльності соціального педагога Психологічні теорії та підходи щодо особистості. Психологічні аспекти підготовки фахівців соціальної сфери (соціальних педагогів). Літ.: [1, 103–115; 3, 220–232; 10, с. 200–205; 11, с. 110].	2
3.	Педагогічно занедбані підлітки: психологічні підходи у соціальній роботі Поняття «важка дитина». Класифікація «важких». Причини появи важких	2

	дітей і підлітків. Особливості педагогічної запущеності школярів. Специфіка роботи вчителя з різними категоріями важких підлітків. Педагогічна запущеність. Організація роботи вчителя з педагогічно запущеними дітьми. Літ.: [2, с. 65–75; 9, с. 92, 94; 10, с. 199–206; 11, с. 120–124].	
4	Екстремальна та надзвичайна ситуація: визначення понять Диференціація понять «екстремальна ситуація» та «надзвичайна ситуація». Психологічні особливості людини як передумова готовності до екстремальних ситуацій. Літ.: [1, с. 110–115; 4, с. 121–124; 10, с. 204–206].	2
	РАЗОМ:	8

4.2. Зміст лабораторних занять

Перелік лабораторних занять для студентів *денної* форми навчання

№	Перелік тем практичних занять	Год.
1.	Роль та значення психологічних знань у соціальній роботі Літ.: [3, с. 215–232; 4, с. 121–124; 9, с. 90–94; 10, с. 199–206].	2
2.	Значення психологічних теорій в реалізації професійної діяльності соціального педагога Літ.: [1, 103–115; 3, 220–232; 10, с. 200–205; 11, с. 110].	2
3.	Психічний розвиток дитини як проблема соціалізації: теорії соціального навчання Літ.: [2, с. 65–75; 5, с. 30–34; 7, с. 152–157; 10, с. 200].	2
4.	Психологічні основи соціальної роботи з сім'ями які знаходяться в очікуванні дитини Літ.: [3, с. 202–206; 6, с. 30–34; 11, с. 115, 120].	2
5.	Психічний розвиток дитини до вступу в школу Літ.: [4, с. 121–124; 5, 32–32; 9, с. 90–94; 11, с. 120–124].	2
6.	Криза раннього дитинства – особливості соціальної роботи Літ.: [2, с. 65–75; 5, с. 32; 7, с. 150–157; 8, с. 381–386; 11, с. 112–124].	2
7.	Психологія молодшого школяра, соціальна ситуація розвитку Літ.: [5, с. 30–34; 9, с. 90–94; 10, с. 199–206; 11, с. 112–124].	2
8.	Педагогічно занедбані підлітки: психологічні підходи у соціальній роботі Літ.: [2, с. 65–75; 9, с. 92, 94; 10, с. 199–206; 11, с. 120–124].	2
9.	Просвітницька діяльність з питань статевого дозрівання та гендерних особливостей Літ. [3, с. 220–232; 8, с. 381–386; 9, с. 90–94; 10, с. 199–206].	2
10.	Особливості соціально-психологічної дезадаптації дітей та молоді Літ.: [5, с. 32–34; 9, с. 90–94; 10, с. 199–206; 11, 115, 120–124].	2
11	Психологічна готовність дорослої людини до старості Літ.: [2, с. 65–75; 7, с. 150–157; 11, с. 112–124].	2

12	Врахування основ психолого-педагогічних моделей батьківсько-дитячих стосунків у соціальній роботі Літ.: [4, с. 121–124; 5, с. 30–34; 9, с. 92–94; 10, с. 201–204].	2
13	Розлучення як соціально-психологічний феномен Літ.: [1, с. 103–115; 4, с. 122–124; 5, с. 32; 10, с. 204–206].	2
14	Значення сім'ї та соціальної активності для людини похилого віку Літ.: [2, с. 72–75; 3, с. 228–232; 10, с. 199–206; 11, с. 120–124].	2
15	Екстремальна та надзвичайна ситуація: визначення понять Літ.: [1, с. 110–115; 4, с. 121–124; 10, с. 204–206].	2
16	Класифікація станів особистості в екстремальних та надзвичайних станах Літ.: [3, с. 226–230; 4, с. 121–124; 10, с. 199–206].	2
17	Професійно-психологічний відбір кадрів для соціальної роботи в екстремальних ситуаціях Літ.: [1, с. 103–115; 9, с. 90–94; 11, с. 118–124].	2
РАЗОМ ЗА СЕМЕСТР:		34

Перелік лабораторних занять для студентів заочної форми навчання

№	Тема практичного заняття	Год.
1.	Роль та значення психологічних знань у соціальній роботі Літ.: [3, с. 215–232; 4, с. 121–124; 9, с. 90–94; 10, с. 199–206].	2
2.	Значення психологічних теорій в реалізації професійної діяльності соціального педагога Літ.: [1, 103–115; 3, 220–232; 10, с. 200–205; 11, с. 110].	2
3.	Педагогічно занедбані підлітки: психологічні підходи у соціальній роботі Літ.: [2, с. 65–75; 9, с. 92, 94; 10, с. 199–206; 11, с. 120–124].	2
4	Екстремальна та надзвичайна ситуація: визначення понять Літ.: [1, с. 110–115; 4, с. 121–124; 10, с. 204–206].	2
РАЗОМ ЗА СЕМЕСТР:		8

4.3. Зміст самостійної роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до виконання домашніх та контрольних робіт, теоретичного опитування в усній або письмовій формах, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуальних завдань у вигляді презентацій, відеопроєктів, повідомлень тощо. Студенти *заочної* форми навчання виконують ще й контрольну роботу. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти встановлюються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний студент отримує на кафедрі у період настановної сесії, а також вона вміщена у методичних рекомендаціях та в модульному середовищі.

Номер	Зміст самостійної роботи	Кількість годин ДФН
-------	--------------------------	---------------------

<i>теми</i>		
1.	1. Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою, дослідити основні принципи та методи соціальної роботи. 2. Підготувати наукову роботу на тему «Наукові засади соціальної роботи».	4
2.	1. Опрацювати лекційний матеріал та літературу за вказаною темою. 2. Дослідити методи і форми сучасної соціально-педагогічної роботи. 3. Висвітлити генезу становлення соціальної педагогіки.	4
3.	1. Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою, законспектувати підходи та методи соціального діагностування. 2. Підготувати доповіді та презентації за темами «Соціальна діагностика в практичній соціології та психології».	4
4.	1. Дослідити діяльність закладів та установ соціального спрямування щодо підготовки прийомних сімей, роботи з сім'ями, які очікують та бажають мати власних дітей.	4
5.	1. Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. Звернути увагу на соціально-психологічні особливості розвитку дитини, яка готується до вступу в школу. 2. Здійснити роботу з електронними виданнями та освітніми ресурсами.	4
6.	1. Опрацювати лекційний матеріал, звернути увагу на методи діагностування і вимоги щодо їх застосування. 2. Підготувати реферативні доповіді / презентації на тему «Криза раннього дитинства».	4
7.	1. Опрацювати лекційний матеріал літературу за темою. 2. Підготуватись до проміжного тестового контролю.	4
8.	1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Підготувати реферативні доповіді на теми «Педагогічно занедбані підлітки: психологічні підходи у соціальній роботі», «Психологічний клімат у сім'ї – занедбаність, запущеність, неблагополучність». 3. Підготуватись до семінарського диспуту щодо головних аспектів життєдіяльності досліджуваної категорії клієнтів з фахівцями Хмельницького міського Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.	4
9.	1. Опрацювати лекційний матеріал та літературу. 2. З'ясувати та вміти пояснити особливості статевого виховання та просвіти в Україні. 3. Підготувати самостійні роботи на тему «Просвітницька діяльність з питань статевого дозрівання та гендерних особливостей», «Психологічні особливості статевого розвитку у підлітковому віці», опираючись на наукові джерела та практичні знання, отримані від викладача, фахівців ХМЦСССДМ. 4. Підготуватись до написання самостійної роботи здобувача.	4
10.	1. Опрацювати лекційний матеріал та літературу. 2. Дослідити якість роботи соціальних служб з сім'ями, які опинились у кризовій ситуації з причини соціально-психологічної дезадаптації дітей. 3. Здійснити повідомлення про важливість налагодження партнерської взаємодії з дорослими членами сім'ї в запровадження реадaptaції дітей.	4

11.	1. Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. 2. Охарактеризувати своєрідність медичних і соціально-психологічних проблем літнього і старечого віку. 3. Пояснити проблеми адаптації до старості. Зазначити показники та причини виникнення відхилень у літніх людей.	4
12.	1. Оволодіти масивом знань про методи виховного впливу на дітей, моделі батьківсько-дитячих взаємин. 2. Підготувати реферативну доповідь на тему «Психологічні моделі батьківства». 3. Підготуватись до самостійної роботи.	4
13.	1. Опрацювати лекційний матеріал та літературу за темою. 2. Опрацювати детермінанти зародження негативних явищ та процесів у сім'ї. Зробити повідомлення на тему «Сім'я як розвиваюче середовище для дитини з обмеженими можливостями».	4
14.	1. Опрацювати інформаційний масив щодо захисту осіб похилого віку. 2. Дослідити роботу закладів та установ системи соціальних служб щодо супроводу та підтримки сімей, в яких перебувають особи похилого віку.	4
15.	1. Опрацювати теоретичний матеріал та літературу за темою. 2. Підготувати реферативні доповіді за вказаною тематикою «Класифікація станів особистості в екстремальних та надзвичайних станах».	11
16.	1. Опрацювати інноваційні методи реабілітації клієнтів, які перебувають в екстремальних та надзвичайних станах. 2. Висвітлити один з методів психологічної декомпресії на прикладі психолого-педагогічного коригування світогляду клієнтів. 3. Дослідити якість роботи соціальних служб з клієнтами, які опинились у кризовій ситуації. 4. Підготуватись до підсумкового тестового контролю.	11
17.	1. Опрацювати інноваційні методи соціально-психологічної підготовки фахівців соціальної сфери, до екстремальних ситуацій, зокрема. 2. Дослідити якість роботи соціальних служб щодо підготовки спеціалістів, їх готовності працювати в екстремальних умовах. 3. Підготуватись до підсумкового тестового контролю.	4
Всього:		82

Зміст самостійної роботи студентів заочної форми навчання

На самостійну роботу студентам *заочної* форми навчання видається контрольна робота, яка включає 4 теоретичне питання. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти встановлюються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний студент отримує на кафедрі у період настановної сесії, а також може ознайомитися в електронних ресурсах дисципліни у Інституційному репозитарії та Модульному середовищі для навчання ХНУ.

5. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, а саме змішаного навчання. Ця технологія реалізується у формі лекцій, а саме: лекції (з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій для їх візуалізації); практичні

заняття (з використанням семінарів); самостійна робота (робота з інформаційно-комп'ютерними технологіями, науковою літературою, створення презентацій, доповідей, написання есе). Під час навчання використовуються такі методи і прийоми як брейнстормінг, бесіда, дискусія, творчі завдання, обговорення у міні-групах.

Інструменти ІКТ: (PowerPoint, сервіси WEB 2.0. (Kahoot, Worldwall, Canva, ORPEG), MOODLE, ZOOM, освітні онлайн платформи, месенджери (Telegram, Viber, корпоративна електронна пошта тощо).

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, а також у визначений викладачем час в Модульному середовищі для навчання ХНУ. При цьому використовуються такі методи контролю: тестовий контроль теоретичного матеріалу з теми; оцінювання лабораторного (психодіагностичного) дослідження та узагальнювального самоаналізу.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу (екзамен). Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу, але не здав підсумковий контрольний захід (іспит), вважається невстигаючим.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ <https://bit.ly/3beBE48> Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою і виставляється в електронному журналі обліку успішності з урахуванням вагових коефіцієнтів, визначених для кожного виду робіт.

Засвоєння здобувачем теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється шляхом усного, письмового опитування або тестування в MOODLE. Водночас оцінюється рівень практичних умінь шляхом виконання різноманітних аудиторних та домашніх завдань. Якщо здобувач отримав негативну оцінку з певного виду роботи, то він повинен ліквідувати заборгованість в установленому порядку.

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінювання студентів денної форми навчання складається з таких елементів: тестовий контроль, захист прикладних досліджень, узагальнювальний самоаналіз, підсумковий контроль (залік).

При виконанні завдань здобувачі мають дотримуватися правил академічної доброчесності, яка полягає в недопустимості плагіату, компіляції (Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у ХНУ) <https://bit.ly/3S6OrGt> У разі наявності плагіату здобувач отримує незадовільну оцінку і має виконати роботу повторно.

Здобувачі мають право отримати знання з окремих тем дисципліни шляхом неформальної освіти і звернутися із заявою про перезарахування результатів неформальної освіти згідно з Положенням про порядок визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ <https://bit.ly/3BG8kP9>.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко й у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, виконувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнювальні висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних завдань; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть бути окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Водночас набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання, і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускає помилки у визначенні понять, перекручує їхній зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота						Самостійна робота студента				Семестровий контроль (іспит)	
Обговорення теоретичного матеріалу (УО)						Тестовий контроль (ТК)				Індивідуальні навчальні завдання	Підсумковий контрольний захід
Т1-3	Т4-6	Т7-9	Т10-12	Т13-15	Т16-17	4	8	1	16	Реферат, ІНДЗ	1
0,2						0,2				0,2	0,4

Умовні позначення: Т – тема дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна робота студента	Семестровий контроль (іспит)
Обговорення теоретичного матеріалу (УО)	Індивідуальні навчальні завдання	Підсумковий контрольний захід
0,2	0,3	0,5

Умовні позначення: Т – тема дисципліни.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання	
A	4,75–5,00	5	ВІДМІННО – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків
B	4,25–4,74	4	ДОБРЕ – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4	ДОБРЕ – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	ЗАДОВІЛЬНО – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3	ЗАДОВІЛЬНО – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	НЕЗАДОВІЛЬНО – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

8. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Основи психології.
2. Мета та завдання соціальної роботи.
3. Основні теорії розвитку особистості.
4. Категорії клієнтів соціальної роботи.
5. Застосування психологічного консультування у соціальній роботі
6. Гуманістичний підхід у практиці соціальної роботи
7. Базові поняття вікової психології
8. Етапи розвитку особистості як критерій організації соціальної роботи
9. Психологічні характеристики кризових періодів – у роботі з девіантною поведінкою
10. Педагогічно занедбані підлітки: психологічні підходи у соціальній роботі.
11. Психологічний клімат у сім'ї – занедбаність, запущеність, неблагополучність
12. Просвітницька діяльність з питань статевого дозрівання та гендерних особливостей.
13. Стадії сексуального розвитку за Фрейдом
14. Психологічні особливості статевого розвитку у підлітковому віці.
15. Сексуальні порушення

16. Визначення поняття психологічна дезадаптація
17. Основні поняття геронтології
18. Психологічні моделі батьківства.
19. Розлучення як соціально-психологічний феномен
20. Реакція на важкий стрес та адаптаційні розлади
21. Неадаптивна поведінка в екстремальних та надзвичайних ситуаціях
22. Профілактика і корекція суїцидальної активності
23. Антистресові умови діяльності
24. Батьківське ставлення до дитини: визначення, типи, вплив на психічний розвиток
25. Сім'я як розвиваюче середовище для дитини з обмеженими можливостями
26. Методи соціально-психологічної діагностики проблем сім'ї
27. Консультування сім'ї з питань складностей у взаємостосунках з дітьми
28. Особливості соціально-психологічної роботи у ситуації розлучення
29. Класифікація станів особистості в екстремальних та надзвичайних станах
30. Психологічні методи у профорієнтаційній роботі фахівця соціальної сфери.

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес з дисципліни «Психологічні основи соціальної роботи з різними групами клієнтів» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, підготовлені і видані:

Психологічні основи соціальної роботи з різними групами клієнтів : методичні рекомендації до вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 «Соціальна робота» / Ю. Л. Бриндіков. Хмельницький : ХНУ, 2024. 58 с.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію. Львів : вид-во Українського католицького університету: Свічадо, 2017. 120 с.
2. Семигіна Т. В. Соціальні послуги у територіальних громадах України: інновації правового регулювання. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. № 4. С. 65–75.
3. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
4. Нікітіна В., Борисова О., Знаткова О., Кульга О. Соціальна робота з вимушеними переселенцями в сучасній Україні. Київ : Кондор, 2019. 468 с.
5. Белавін С. П., Мітіна С. В., Орловська О. А.. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів : навч. посіб. Одеса : Гельветика, 2021. 436 с.
6. Капська А., Пеша І. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2020. 232 с.
7. Шафранський В. В. Предиктори розвитку творчих спроможностей майбутніх фахівців. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Харків. 2021. Вип. 64. С. 147–157.
8. Шафранський В. В., Колісник М. І. Тренінг розвитку невербальної креативності. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія*. Харків, 2022. Вип. 66. С. 376–388.
9. Яремко О., Шафранський В. Право осіб з психічними розладами на соціальні послуги у контексті правової реальності України. *Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету у співпраці з НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України*. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. № 3. С. 90–94.

10. Яремко О., Шафранський В. Інформування про медіацію як повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування. *Аналітично-порівняльне правознавство*. Ужгород. 2023. № 4. С. 199–206.

11. Яремчук О. В., Ключикова В. О. Я Психологія соціальної роботи: теорія і практика : навч.-метод. посіб. Одеса : Одеський національний університет. 2015. 168 с.

Додаткова:

1. Ільчук Л. І. Розвиток системи інтегрованих соціальних послуг в умовах децентралізації (на прикладі об'єднаних територіальних громад): *Соціально-трудова відносина: теорія та практика*. 2018. № 1. С. 114–121.

2. Фурман А., Підгурська М. Історія соціальної роботи : підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 160 с.

3. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики. Суми : Сумський державний університет, 2020. 192 с.

4. Іванова І. Методи соціальної роботи (на основі державних стандартів соціальних послуг). Університет «Україна», 2018. 302 с. URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/metodi-social-noi-roboti-na-osnovi-derzhavnih-standartiv-social-nih-poslug.html?srsltid=AfmBOoqzmoKJTJQ8x0Gnucv2NLlBkXkpOf5YO6ESOGHEYng9SArGVvdao>

5. Методичні рекомендації щодо впровадження інтегрованої системи соціального захисту (наказ Мінсоцполітики від 25.02.2019, № 282). URL: <https://www.msp.gov.ua/content/metodichni-materiali.html?PrintVersion>

6. Сучасна соціальна робота: чи виправдане стирання? Перспективи розвитку соціальної педагогіки в Україні: Матеріали круглого столу (24.05.2018 р., Київ) / за ред. О. В. Чуйко. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2018. С. 84–89. URL: <http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/scientificpublications/perspektyvy-rozvytku-sotsialnoi-pedahohiky-v-ukraini>

7. Global Social Work Statement of Ethical Principles /IASSW, 2018. URL: <https://www.iasw-aiets.org/wp-content/uploads/2018/04/Global-Social-Work-Statement-of-Ethical-Principles-IASSW-27-April-2018-1.pdf>

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: 1. Модульне середовище для навчання (розміщені усі необхідні матеріали з дисципліни). Пошук – Кафедра соціальної роботи та соціальної педагогіки, «Психологічні основи соціальної роботи з різними групами клієнтів» (Бриндіков Ю.Л.)). URL: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=6801>

2. Репозитарій ХНУ. URL : <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>

3. Електронна бібліотека ХНУ. URL : http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php .